

NINA SPICIJARIĆ PAŠKVAN,
POMORSKA TERMINOLOGIJA KOSTRENE.
PRILOG MEDITERANSKOJ POMORSKOJ
ETIMOLOGIJI

Srednja Europa, Zagreb, 2022.

Pred nama je nedavno objavljena znanstvena monografija u izdanju Srednje Europe (srpanj 2022.) koju potpisuje riječka autorica dr. sc. Nina Spicijarić Paškvan, djelatnica Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci. Knjiga *Pomorska terminologija Kostrene. Prilog mediteranskoj pomorskoj etimologiji* Nine Spicijarić Paškvan može se smatrati malim draguljem pomorske terminologije u Hrvatskoj jer je svojevrsna znanstvena enciklopedija pomorstva Kostrene, a ujedno i etimološki rječnik svih mogućih stručnih termina koji spadaju u semantičko polje pomorstva i njegovih stručnih nazivlja.

Djelo obuhvaća 293 stranice teksta, podijeljene u sedam cjelina, od kojih peto poglavlje čini glavni dio te monografije i donosi preko šest stotina zanimljivih etimologija. U prvom uvodnom poglavlju autorica najavljuje ciljeve istraživanja, opisuje korištenu metodologiju i objašnjava samu strukturu knjige. Drugo je poglavlje posvećeno početcima stvaranja hrvatskoga pomorskog nazivlja i pomorske leksikografije, a Spicijarić Paškvan opisuje i „zrelo“ razdoblje pomorskoga leksika u objavljenim rječnicima i znanstveno stručnim radovima (str. 9–20). Treće poglavlje (str. 21–29) bavi se jezičnim slojevima u hrvatskoj pomorskoj terminologiji, a u njemu autorica izdvaja slavenske riječi iz vremena prije dolaska Slavena na Jadran i starije romanizme, odnosno riječi latinskoga i grčkoga podrijetla, te novije romanizme, hrvatske riječi i anglizme. Najzastupljeniji su romanizmi oni novijeg datuma (pretežno iz mletačkog dijalekta i manjim djelom iz talijanskoga jezika), a Spicijarić Paškvan osvrće se i na novije anglizme koji su sve prisutniji u pomorskoj terminologiji kao i na hrvatske lekseme tvorene na Jadranu. Budući da se knjiga bavi kostrenskom pomorskom terminologijom, autorica u četvrtom poglavlju opisuje glavne značajke kostrenskoga mjesnoga govora (str. 31–35). Peto je poglavlje glavno i veoma opsežno (str. 37–268), pa ga

autorica dijeli u devet manjih cjelina: vrste i karakteristike plovila (str. 37–52); dijelovi, oprema i održavanje plovila (str. 53–112); jedrenjaci, jedrilice i jedrenje (str. 113–140); užad i čvorovi (str. 141–158); izgradnja i popravak plovila (str. 159–180); plovidba (str. 181–217); čovjek i more (218–235); priobalje i more (str. 236–251) i meteorologija (str. 252–268). Sveukupno u petom poglavlju naslovljenom *Etimološka obrada pomorskog leksika zabilježenog u Kostreni* čitatelji mogu pronaći 498 leksičkih natuknica i 607 leksema koje je autorica skupila terenskim istraživanjem te im je dodala značenje i etimološki ih obradila. Usporedila ih je s ishodišnim terminima u romanskim dijalektalnim i etimološkim rječnicima te s istovrsnim terminima unutar bližeg arealnog i dijalektalnog konteksta lokalnih govora na sjeveru istočnoga Jadrana te ih je svrstala u širi kontekst sredozemnih jezika. U šestom poglavlju nalazimo kratki zaključak (str. 269–272), a u sedmoj bibliografske kratice i opsežnu literaturu (str. 273–282).

Vrijedan dodatak knjizi jest i abecedno kazalo svih obrađenih leksema koje omogućuje čitateljima lakše snalaženje i pronalazak traženih riječi (str. 283–290), a na samom kraju nalazimo sažetak na hrvatskom i na engleskom jeziku. Uz to, u knjizi se nalaze crno-bijele ilustracije koje predočuju zahtjevnije pojmove, kao što su npr. *paratòp*, *pândul*, *timûn*, *mâškul*, *argôla*, *gambèt*, *barbotîn*, *kadëna*, *bocël*, *përan* itd.

Autorica je vrlo vješto pristupila obradi teme obuhvativši sve aspekte pomorske terminologije, vrlo kritički i na znanstveno utemeljenim kriterijima dala je svoj doprinos tome semantičkome polju i čitatelja je postupno i sustavno te vrlo jasno i sistematično uvodila u more šest stotina leksema, *noštromizama* koje je prikupila na terenu, a koje je kasnije provjerila i potvrdila u četrdesetak etimoloških i dijalektalnih rječnika. Citirajući najrelevantnija djela romanske etimologije i sve potkrijepivši iscrpnom domaćom i stranom stručnom literaturom, dokazala je svoju znanstvenu ozbiljnost.

Na jednome mjestu Nina Spicijarić Paškvan donosi tijek nastajanja i stvaranja hrvatske pomorske terminologije, vješto i stručno razabire jezične slojeve prisutne u pomorskom leksiku, s posebnom pažnjom prema podrijetlu romanizama, ne izostavljajući ni anglizme ni slavizme. Autorica tim djelom daje važan doprinos romanskoj i hrvatskoj filologiji jer takva knjiga za primorsko-goransko područje nije postojala, a rezultat je njezina dugogodišnjeg istraživanja te terenskoga i arhivskoga rada na području romanistike i na specijaliziranom pomorskom leksiku.

Knjiga je pisana u znanstveno-publicističkome stilu, a tekst je formalno i sadržajno izrazito koherentan, jasno strukturiran i prilagođen široj publici, koju

autorica vrlo postupno uvodi u obrađenu problematiku. Ona je namijenjena ne samo jezikoslovcima i dijalektolozima već i svim zaljubljenicima u stare riječi i lokalnu nematerijalnu baštinu, etnologima i povjesničarima, a najviše Kostrenjanima, *Fijumanima*, svim pomorcima, ribarima i onima koji vole more.

Najveći znanstveni doprinos te knjige jest u tome što je Spicijarić Paškvan skupila terenskim istraživanjem svu pomorsku terminologiju Kostrene ispitujući izvorne govornike. Na taj način sažela je na jednome mjestu dijalektalno blago stručnog nazivlja jedne od najbitnijih djelatnosti na Jadranu: pomorstva, čime je zadužila hrvatsku, ali i romansku dijalektologiju. Drugi najveći doprinos njezine monografije jest detaljna, sveobuhvatna i kritička etimološka obrada prikupljenih pomorskih termina, koje je stavila ne samo u odnos s ostalim čakavskih govorima sjeveroistočnoga Jadrana nego i u širi kontekst sredozemnih jezika na Mediteranu, po uzoru na Kahaneovu studiju. Posebnu je pažnju autorica posvetila romanizmima (mletacizmima i talijanizmima) koristeći svu dostupnu literaturu te je vrlo objektivno i kritički prezentirala i sažela sve teze oko podrijetla romanskih posuđenica. Nije zanemariv ni autoričin doprinos u definicijama stručnih termina na standardnome hrvatskome jeziku te njezina sistematizacija kronologije razvoja hrvatske pomorske terminologije kao i stratifikacija jezičnih slojeva unutar nje.

Znanstvena monografija *Pomorska terminologija Kostrene. Prilog mediteranskoj pomorskoj etimologiji* mali je lingvistički *thesaurus* hrvatskoga pomorstva na Jadranu, a ujedno i kulturno-etnografski mozaik lokalne baštine i kostrenskoga govora, pa će riječi kao što su *brigantîn, karbunjêra, remučadôr, betuncîn, noštròmo, mäšul, krožëta, tercarôl, marîtimo, kazamàta, bujôl, škàca, pinelät, surgät, štîga, pulàka, štilac, kovërta, radäca, verîna* i još šestotinjak drugih, zahvaljujući toj knjizi, ostati trajno zabilježene i dostupne svima za daljnja istraživanja.

Sandra Tamaro